

Liberalerna

UTBILDNINGSPOLITIK

program

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ÖVERGRIPANDE LIBERALA MÅL.....	3
2. BARNOMSORGEN	3
2.1. Inledning	3
2.2. Liberala mål	3
2.3. Liberalerna fokuserar:	4
3. GRUNDSKOLAN.....	4
3.1. Inledning	4
3.2. Liberala mål	4
3.3. Liberalerna fokuserar	4
4. UTBILDNINGEN PÅ GYMNASIALSTADIET	5
4.1. Inledning	5
4.2. Liberala mål	6
4.3. Liberalerna fokuserar:	6
5. HÖGSKOLEUTBILDNINGEN	7
5.1. Inledning	7
5.2. Liberala mål	7
5.3. Liberalerna fokuserar:	8
6. VUXENUTBILDNINGEN	8
6.1. Inledning	8
6.2. Liberala mål	9
6.3. Liberalerna fokuserar:	10
6.4. Integrationsutbildning	10
6.4.1. Inledning	10
6.4.2. Liberala mål.....	10
6.4.3. Liberalerna fokuserar.....	11
7. FRITT BILDNINGSSARBETE.....	11
7.1. Inledning	11
7.2. Liberala mål	11
7.3. Liberalerna fokuserar	12

1. ÖVERGRIPANDE LIBERALA MÅL

Liberalerna anser att alla har rätt till en utbildning som utgår från individens behov och förutsättning. Alla frågor som rör utbildning är därför viktiga.

I dagens samhälle är kraven på flexibilitet och förändring stora, lärandet har blivit en ständig följeslagare i livet. Alla kommer att behöva lära sig nytt för att kunna sköta och behålla sitt arbete, byta arbete, utveckla och förverkliga sig själv. I ett föränderligt samhälle måste en grundutbildning underhållas.

Barnomsorgen, grundskolan och gymnasiet i det formella utbildningssystemet lägger grunden för det livslånga och livsvida lärandet, möjligheten att tillägna sig en bred plattform för fortsatt lärande är avgörande. Utvecklingen av hela människans personlighet skall beaktas i all utbildning.

Huvuduppgift för utbildningssystemet är att ge alla individer möjligheter att tillägna sig och utveckla de olika slag av kunskaper som behövs för att bli delaktiga i samhället och som behövs på arbetsmarknaden.

Utbildningen skall utgå från alla människors lika värde och bör utformas i enlighet med grundläggande demokratiska principer samt främja jämlikhet och fredsvilja. Utbildningen bör formas så att studerande med särskilda behov kan genomföra sin utbildning. Utbildningssystemet skall utformas så att övergångar mellan de olika stadierna sker smidigt

2. BARNOMSORGEN

2.1. Inledning

Enligt barnomsorgslagen skall barnomsorgen genom god omvårdnad och pedagogisk verksamhet bidra till att barnen får goda uppväxtvillkor. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att barnen får gynnsamma förutsättningar för en god skolstart.

Barnomsorgen hör i de flesta kommuner till socialnämnden, sannolikt beroende på att barnomsorgen historiskt sett hade som uppgift att vårda barn, medan föräldrarna förvärvsarbetade. Genom åren har synen på barnomsorg utvecklats och den pedagogiska verksamheten och förundervisningen finns med redan från den dag då barnet skrivs in i barnomsorgen.

2.2. Liberala mål

Pedagogiskt och organisatoriskt finns många vinster att hämta om barnomsorg och grundskola skulle finnas under samma kommunala nämnd och under utbildnings- och kulturavdelningens ansvar. De kompetenser som finns i de båda verksamheterna skulle på allt sätt tas tillvara på ett naturligare sätt om verksamheterna hörde ihop. *Det betyder naturligtvis inte att skolverksamheten flyttar in i barnomsorgen eller att fritidshemmen automatiskt skall in i skolans lokaler.*

Grundskolan är en direkt fortsättning på barnomsorgen och det skulle befrämja samarbetet mellan de enheter i kommunen som har ansvar för barnens pedagogiska utveckling om de hörde till samma ansvarsområde inom den kommunala strukturen. Ett sådant system skulle också befrämja smidiga stadiövergångar.

2.3. Liberalerna fokuserar:

- ❑ **En stegvis förändring av organisationen** så att barnomsorg och grundskola i framtiden sammanförs under samma förvaltning
- ❑ **En förstärkning** av specialbarntädgårdsläraresurser i barnomsorgen

3. GRUNDSKOLAN

3.1. Inledning

Enligt grundskolans läroplan skall grundskoleutbildningen ge en likvärdig bas för fortsatt utbildning. Grundutbildningen öppnar möjligheter för fortsatta studier, både yrkesinriktade och teoretiska, och lägger också grunden för ett välfungerande vuxenliv. Resultat från utvärderingar av den åländska grundskolan visar att vi kvalitetsmässigt står oss både nationellt och internationellt.

Under de senaste åren har behörigheten bland lärarna kontinuerligt höjts på Åland. För närvarande studerar ett stort antal ålänningar både i Finland och i Sverige vilket är positivt inför framtiden. Inom en 10-årsperiod kommer att ha stora pensionsavgångar i landskapet.

Skolornas standard är överlag mycket god. I landskapet finns nybyggda och nyrenoverade skolor som färdigställts under den senaste tioårsperioden och ett flertal projekt är under planering.

Enligt ÅSUB minskar elevantalet samtidigt som elever med annat modersmål ökar, främst sker inflyttning från Balticum.

3.2. Liberala mål

Liberalerna anser att grundutbildningen skall fokusera på utbildningens innehåll, ta hänsyn till vad som krävs av medborgarna i det framtida samhället och anpassas efter de enskilda elevernas behov. Landskapets välmående framtida utveckling är beroende av en kvalitativt god grundutbildning där frukterna av dagens utbildning kommer att skördas om 15-20 år. Skolan bör fokusera på grundläggande kunskaper som en stabil plattform för det livslånga lärandet. Skolan är inte längre isolerad från omvärlden. Dagligen kommer initiativ utifrån som kräver utrymme i skolans verksamhet. Det finns dock en begränsad tid och elevernas förmåga att tillgodogöra sig all inkommande kunskap och information är begränsad

Eftersom vi lever i ett informationssamhälle där vi dagligen översköls av ny information krävs en fostran i kritiskt granskande.

För både elever och lärare är det nödvändigt med stödjande personal med annan behörighet än lärarens. För elever med särskilda behov krävs särskilda åtgärder. Ett utvecklat samarbete och en bra samordning garanterar att resurserna används på ett ändamålsenligt sätt.

Organisation och styrdokument bör anpassas till förändrade krav.

3.3. Liberalerna fokuserar

- ❑ **En revidering av den åländska läroplanen** genomförs, läroplanen skall vara ett levande dokument. Delar av läroplanen är förnyade men nu bör fokus läggas på en enhetlig läroplan.
- ❑ **Översyn av utbildnings- och kulturavdelningens uppgifter.** Samma instans har ansvar för utveckling och övervakning vilket kan innebära konflikter. Ansvaret för ovanstående uppgifter bör separeras.

- ❑ **Stadieindelningen i grundskolan** Våra omgivande regioner har genomfört en sammanhållen grundskola 1-9. Eftersom lärarutbildningarna, där också våra lärare får sin utbildning, utgår från en sådan utbildningsstruktur bör landskapets grundskola på sikt anpassas efter den utvecklingen.
- ❑ **Goda baskunskaper** särskilt i svenska och matematik.
- ❑ **Utvärdering av språkprogrammet** Språkkunskaper är värdefulla och skolan skall ge en bra grund för vidare språkutveckling. Det ambitiösa språkprogrammet som infördes för ett antal år sedan bör utvärderas för att klargöra vilka eventuella förändringar som krävs.
- ❑ **Samordning av elevvårdspersonal.** Samarbetet mellan kuratorer och psykologer kan utvecklas ytterligare, till exempel kan olika team i samråd över kommungränserna stödja och vägleda elever och familjer.
- ❑ **Samordning av resurser för ”elever med särskilda behov”** Små elevgrupper med behov av speciella undervisningsarrangemang har större nytta av de resurser och den kompetens som erbjuds om olika enheter och verksamheter i landskapet samverkar.
- ❑ **Integration** av elever med annat modersmål än svenska. De inflyttade är en resurs för samhället och det är angeläget att barnomsorg och utbildning i ett tidigt skede kan beakta och tillgodose deras behov. Till den delen behövs fortbildning av lärarna och en översyn av styrdokumentet.
- ❑ **Lönegrunderna bör ses över** Inför den nya avtalsperioden är det nödvändigt att lönegrunderna för lärare i alla stadier ses över.

4. UTBILDNINGEN PÅ GYMNASIALSTADIET

4.1. Inledning

All utbildning på gymnasialstadiet på Åland är i princip likvärdig och jämförbar med nordisk utbildning på motsvarande nivå. Det betyder till exempel att examen efter 120 studieveckors utbildning ger rätt att söka till vidareutbildning på Åland, i riket och i Sverige.

På gymnasialstadiet finns studieförberedande utbildning, studieförberedande utbildning med yrkesprofil och yrkesutbildning. I dag bedrivs gymnasialstadietutbildning i sju av landskapets skolor. Prognoserna för Åland visar att elevunderlaget minskar.

Utbildning blir allt viktigare i alla sammanhang. Samhällsutvecklingen ställer stora krav på mångsidig kunskap, flexibilitet och förmåga till samarbete

Eftersom målsättningen idag är att alla ungdomar skall få en gymnasialstadietutbildning har lärarnas arbetsituation ändrats de senaste 4-5 åren. Det krävs mer stöd och handledning för de studerande som har bristande baskunskaper, läs- och skrivsvårigheter samt andra problem. Mer stöd kräver också de studerande som har flyttat till Åland med annat modersmål än svenska.

4.2. Liberala mål

Utbildningen skall inrikta sig på att ge bred kompetens med goda utvecklingsmöjligheter.

Samarbetet mellan skolorna måste utvecklas och fördjupas så att dagens behov av samverkan och resursutnyttjande tillgodoses.

En omfattande utredning som involverar berörda parter och som skall lyfta fram fördelar, hinder och förändringsbehov skall genomföras. Av utredningen skall framgå vilken omorganisation som är nödvändig.

Det som fungerar bra i de olika utbildningarna bibehålls och näringslivets möjligheter att aktivt vara delaktiga i verksamheten betonas. Vikten av ett gott yrkeskunnande bör understrykas med tanke på vårt småskaliga arbetsliv och konkurrensen från omgivande regioner.

Den studieförberedande utbildningen, Ålands lyceum, och den yrkesinriktade utbildningen har olika inriktningar och de skall också i framtiden vara åtskilda. Däremot kan samarbetet och samutnyttjande av resurser utvecklas.

Studerande med läs- och skrivsvårigheter, bristande baskunskaper och andra problem bör få någon form av extra stöd då de söker till utbildningen på gymnasialstadiet.

Studerande med särskilda behov och studerande från träningsundervisningen måste få möjlighet att välja fler inriktningar än idag. De som gått i specialklass i grundskolan måste få mer och bättre handledning och stöd för att klara av studier på gymnasialstadiet.

Liberalerna vill utreda förutsättningarna för någon form av påbyggnadsutbildning (jfr. kvalificerad yrkesutbildning i Sverige och fristående yrkesexamen i Finland). En sådan utbildning kan vara mellan ett och två år, och näringslivet bör delta aktivt i utbildningen. Utredningar visar att det har varit stor efterfrågan i Sverige på denna form av utbildning de senaste åren. Detta är en utbildningsform som skulle passa vårt småskaliga samhälle där det finns behov av fördjupat yrkeskunnande och/eller fortbildning på mellancheftsnivå.

4.3. Liberalerna fokuserar:

- ❑ **En utvecklingsplan** utarbetas i samråd med alla berörda grupper.
- ❑ **Förändringar och omorganisering** som föreslås i utvecklingsplanen sker stegvis under en femårsperiod.
- ❑ **En ledningsgrupp**, rektorernas nuvarande samarbetsgrupp, får ansvar för att samarbetet mellan skolorna utvecklas i enlighet med utvecklingsplanen.
- ❑ **En gemensam ekonomi/personalenhet** ansvarar för löne- och avtalsfrågor samt för skolornas budget.
- ❑ **IT- resurserna** samutnyttjas och utvecklingen samordnas.
- ❑ **Nytt tjänstekollektivavtalet** framförhandlas, lärarna skall utan hinder kunna undervisa på olika skolor och program.
- ❑ **Övrig skolpersonal och resurspersoner** bör utan hinder kunna utföra sitt arbete i de olika skolorna.

- ❑ **Schemalaggningsen samordnas** så långt det är praktiskt möjligt så att de studerande också kan välja ämnen som inte ingår i det egna programmet
- ❑ **Lärarna ges mer handledning** och tid för att klara sina handledande arbetsuppgifter
- ❑ **Elevvårdande verksamhet** ges mer resurser

5. HÖGSKOLEUTBILDNINGEN

5.1. Inledning

Studerande som genomgått en utbildning på gymnasialstadiet eller motsvarande är behöriga att söka till högskoleutbildning. Enligt fastställda mål skall högskoleutbildningen ge den studerande sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra expertuppgifter i arbetslivet.

Högskolan på Åland erbjuder examensinriktad yrkeshögskoleutbildning, öppna högskolekurser och fortbildning. Högskolan på Åland erbjuder sju examensinriktade program inom sjöfart och teknik samt inom ekonomi, turism och vård. Utbildningarna, som samtliga är yrkesinriktade högskoleutbildningar och vars längd varierar mellan 3 - 4½ år, leder till yrkeshögskoleexamen inom områdena elektroteknik, företagsekonomi, hotell- och restaurangservice, informationsteknik, maskinteknik, sjöfart respektive hälsovård.

Vid högskolan ges även ca 150 fristående kurser årligen. Högskolan har ca 390 studerande på utbildningsprogrammen och 2150 deltagare i kursverksamheten. Antalet anställda uppgår till drygt 60 personer.

5.2. Liberala mål

Den högre utbildningen på Åland bör ta i beaktande omkringliggande regioners utbud och anpassa sin verksamhet till efterfrågan. Vi bör satsa på de utbildningar vi utvecklat stor kompetens inom och som möjliggör en högre examen.

Det bör ske en utveckling av högskolan på Åland så att vi säkrar antalet studerande och så att vi garanterar en kvalitetsutveckling. Nuvarande utbildning med många utbildningsprogram är dyr och kostnaden per studerande är hög. Nyttjandegraden är låg inom flera utbildningsprogram samtidigt som kraven både ökar och förändras.

Liberalerna förespråkar en omorganisation av utbildningsprogrammen för att ta tillvara och tydliggöra våra spetskompetenser och för att höja högskolans profil. Med spetskompetens menas en kompetens som inte finns i vår närregion.

På grund av vår småskalighet har vi inte råd att konkurrera med stora utbildningar i vår närregion såsom högskolor och yrkeshögskolor i öst och väst. Genom att utveckla högskolans spetskompetens kan högskolans konkurrensförmågor öka.

Den öppna högskolan skall också i fortsättningen i samverkan med andra högskolor erbjuda kurser och möjligheter att ta akademiska poäng. Vidareutbildning och föreläsningssamverksamhet skall också utvecklas fortsättningsvis.

5.3. Liberalerna fokuserar:

- ❑ **Högskolans organisationsmodell** skall förenklas och effektivieras samtidigt som styrkorna tas tillvara.
- ❑ **Programmets spetskompetens** bör utvecklas så att högskolan erbjuder en unik utbildning. Förslagsvis kunde högskolan särskilt inrikta sig på:
  - **maritim/logistisk**
    - nuvarande: sjökaptan, maskinbefäl
  - **turism/ekonomi**
    - nuvarande: hotell- och restaurangservice/företagsekonomi
- ❑ **Utbildningsprogram skall integreras** med varandra och anpassas ännu bättre till näringslivets behov.
- ❑ **Förbättrade kontakter** till näringslivet och det åländska samhället.
- ❑ En utveckling av den **externa kursverksamheten** inom yrkesområden där det finns behov och där högskolan har hög kompetens.
- ❑ Åland utvecklas till ett **centrum för internationellt maritimt utbildning**.

6. VUXENUTBILDNINGEN

6.1. Inledning

Vuxenutbildningen blir allt viktigare i samhället. Kompetenskraven i arbetslivet ökar ständigt och den arbetsföra befolkningen behöver ständigt uppdatera sina kunskaper för att vara attraktiv på arbetsmarknaden och för att klara av nya uppgifter. Samtidigt går utvecklingen i samhället allt mer mot ett system där det är allt mer sällsynt att människor har en enda yrkeskarriär. De som byter yrke blir allt flera. Det finns många olika utbildningsmöjligheter för vuxna; t.ex:

- utbildning som leder till grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen
- yrkeshögskoleexamen
- högskoleexamen
- grundläggande utbildning (grundskola)
- utbildning på gymnasialstadienivå
- fortbildning och kompletterande utbildning för vuxna
- utbildning inom det fria bildningsarbetet
- läroavtalsutbildning
- personalutbildning på arbetsplatserna

Vuxenutbildning är ett sätt att minska existerande kunskapsklyftor mellan individer och att göra det möjligt även för alla att delta i utbildning. Växande kunskapsklyftor skapar ett behov av breda satsningar på vuxnas lärande och på den formella vuxenutbildningen. Det livslånga lärandets genomförande är till stor del den enskilde individens ansvar och i ett sådant lärandesystem finns det alltid större risk för att en del personer inte har förmågan att

tillgodogöra sig de möjligheter som finns. Stödet för vuxnas lärande innefattar olika aspekter av stöd: vägledning, validering, undervisning, handledning och varierande lärmiljöer.

Lärande i arbetslivet är en viktig faktor i det livslånga lärandet. Ju mer kunskapssamhället utvecklas, desto större andel kan man tänka sig att lärandet i arbetslivet kommer att utgöras av det lärandet. En form av lärande i arbetslivet är läroavtalsutbildning. I läroavtalsutbildningen varvas lite teoretiska studier med praktisk undervisning på arbetsplatsen.

Validering

Att värdera, bedöma och erkänna reell kompetens, dvs kunskaper som har förvärvats utanför det formella utbildningssystemet, benämns validering.

Validering definieras som *"en strukturerad bedömning, värdering och erkännande av kunskaper och kompetenser som uppnåtts både i och utanför det formella utbildningsväsendet"*.

Validering handlar om hur man kan omvandla reell kompetens till formell kompetens dvs att individer skall få "papper" på det de faktiskt kan, oavsett hur, var eller i vilket sammanhang de har inhämtat sin kunskap. Validering handlar om att erkänna och tillvarata människors faktiska eller reella kunskap och kompetens oberoende av hur den förvärvats. Det handlar om kunskaper man har skaffat sig i arbetslivet eller på sin fritid. Validering är betydelsefull inte minst för personer som skaffat sina formella och informella kunskaper i andra länder och i andra skolsystem. Dessa personer har i dagsläget ofta svårt att bli bedömda och värderade efter sin verkliga kompetens.

Flexibelt lärande

Flexibelt lärande är ett lärande där ramarna i så hög grad som möjligt anpassas efter den enskilda individens behov och nivå. Flexibiliteten kan bestå i anpassning av tid, plats, tempo, lärostil och ett val om man vill utbilda sig enskilt eller i grupp.

Det flexibla lärandet skall också länka samman den formella utbildningen med den informella och stimulera till livslångt lärande.

6.2. Liberala mål

Alla vuxna skall ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning.

Vuxenutbildningen skall vara öppen och tillgänglig för alla oavsett bakgrund och kunskaper därför bör samhället bygga upp system som möjliggör för alla människor att tillgodogöra sig utbildningen.

Vuxenutbildningen på Åland bör samordnas. Eftersom utbildning för vuxna ordnas av flera olika aktörer är det svårt för den enskilda vuxna att veta varifrån utbildningen skall sökas. Landskapets ansvar är att tillhandahålla olika möjligheter till stöd för lärande utifrån invånarnas efterfrågan och förutsättningar, men inte nödvändigtvis att anordna alla möjligheter i egen regi.

Vuxenutbildningen kräver en egen organisation, en operativ vuxenutbildningsenhet dit vuxna kan vända sig för att få information och vägledning. Utvecklingen inom vuxenutbildningsområdet ställer också krav på lagstiftningen.

Det flexibla lärandet utvecklas eftersom det är en bra metod att erbjuda utbildning för alla vuxna. Vuxenutbildningen måste kunna möta individen på ett sånt sätt att det planerade lärandet kan förverkligas i enlighet med den vuxnes livssituation och behov.

6.3. Liberalerna fokuserar:

- ❑ **En gemensam operativ organisation** för vuxenutbildningen på Åland
- ❑ **En gemensam lagstiftning** för all vuxenutbildning på Åland.
- ❑ **Tillträdet underlättas** för alla till utbildningssystemen
- ❑ **Flexibla utbildningssystem** för att kunna stå till tjänst med skräddarsydda utbildningsmöjligheter för alla målgrupper under livets olika skeden
- ❑ **Antalet läroavtalsstuderande** i landskapet ökas
- ❑ **Läroavtalslagen ändras** bland annat för att skapa förutsättningar för företagare att delta i läroavtalsutbildning.
- ❑ **Ett system för valideringen** utarbetas
- ❑ **Valideringssystemet godkänns** både nationellt och internationellt
- ❑ Vidarutveckla **resurscentrum** för den nätbaserade flerformsundervisningen på Åland
- ❑ **Kvalitetsutveckla och öka användarvänligheten** i nätbaserad undervisning och undervisningsmaterial

6.4. Integrationsutbildning

6.4.1. Inledning

Vi lever i en integrerad värld och människor är rörliga. Många väljer Åland som boningsort vilket innebär att människor med olika bakgrunder och kunskapsnivåer blir åländska medborgare. Det ställer krav på en balanserad integrationspolitik.

6.4.2. Liberala mål

Målet med en fungerande integrationspolitik bör vara att ge den inflyttade möjlighet att fungera som aktiv och jämlik medlem i det åländska samhället.

Integrationsutbildningen bör möjliggöra för de inflyttade som inte kan svenska att snabbt komma in i det åländska samhället.

En integrationsutbildning bör innefatta grund- eller kompletterande utbildning, som dels kan vara allmänbildande med bland annat introduktion i det åländska samhället och arbetslivet och som dels vid behov kan vara yrkesinriktad. Integrationsutbildningen kan genomföras som arbetskraftspolitisk vuxenutbildning eller som självständig utbildning för den inflyttade. En viktig del av integrationsutbildningen är kompetensanalys, dvs. kartläggning av personens kompetens. En kompetensanalys kan ligga till grund för utformandet av en väglednings- eller studieplan.

Integrationsutbildningens uppgift är att ge sådana språkliga, samhällliga och kulturella kunskaper, som gör det möjligt att klara av olika vardagssituationer i den nya miljön.

6.4.3. Liberalerna fokuserar

- ❑ **En plan och struktur** för integrationsutbildningen utarbetas.
- ❑ **En kvalitativ integrationsutbildning** formas bestående av undervisning i svenska, samhällskunskap och vägledning till studier och arbetsliv. I utbildningen bör det också ingå arbetspraktik på arbetsplatser.
- ❑ **Integrationsutbildningen skall ge behörighet** för utbildning på gymnasialstadiet eller komplettera redan påbörjad utbildning.

7. FRITT BILDNINGSSARBETE

7.1. Inledning

Det fria bildningsarbetet syftar till att utgående från principen livslångt lärande stöda en mångsidig utveckling av individens personlighet och förmåga att fungera i samhället samt främja demokrati, jämlikhet och pluralism i samhället. Centrala kännetecken för det fria bildningsarbetet är *frihet, frivillighet, uppgiftsval på egna villkor samt lättillgänglighet*. Innehållet i verksamheten avgörs till väsentlig del av de föränderliga behoven och önskemålen hos de människor som deltar i den samt hos medborgarsamhället. Aktörer inom det fria bildningsarbetet på Åland är bland annat Medborgarinstitutet, Ålands folkhögskola, Ålands Musikinstitut, Ålands bildningsförbund, Arbetarnas bildningsförbund, Hantverksskolan, Bild- och formskolan r.f. och Ålands idrottsförbund.

7.2. Liberala mål

Det fria bildningsarbetets uppgift är att ge möjligheter för enskilda personer att fördjupa sitt konstnärliga och teoretiska kunnande. Verksamheten skall ha som syfte att stöda människor i deras personlighetsutveckling. Mångsidigheten i personligheten utvecklas genom studier som befrämjar kunskap, konstnärlig färdighet, livs- och världsåskådning samt hantverksskicklighet och uttrycksförmåga.

Alla skall ha, oberoende av begränsande omständigheter, en möjlighet att ta del av det utbud som finns.

Studier inom det fria bildningsarbetet skall kunna räknas tillgodo vid studier inom det formella utbildningssystemet. Vid utvecklande av ett åländskt valideringssystem skall även det fria bildningsarbetet inkluderas.

Folkhögskolan skall fortsättningsvis fungera fritt och autonomt. Undervisningen och skolmiljön skall främja elevernas personliga utveckling, ekologiskt tänkande och internationell förståelse.

Fredsfostran och undervisning i konfliktlösning är en viktig del av undervisningen.

Integrationsundervisningen "internationaliserar" skolan och åländska studerande skall ha möjligheter att bekanta sig med andra kulturer som representeras av studerande från andra länder.

Det växande antalet åldrande och pensionärer ställer större krav på vuxenutbildningen och det fria bildningsarbetet. Inläring upprätthåller förmågan att agera som en motiverad anställd och som fullvärdig medborgare i ett samhälle som genomgår snabba förändringar. Erfarenhetens betydelse antas växa.

Tillräckliga resurser skall ges för att nuvarande verksamheter kan fortgå och eventuellt utvecklas.

7.3. Liberalerna fokuserar

- ❑ **Organisationen för Medis** verksamhet ses över så att alla oberoende av boningsort har samma möjligheter att utnyttja utbudet
- ❑ **Samarbetet mellan gymnasialstadiet** och fria bildningsväsendet utökas och görs smidigt.
- ❑ **Hantverksskolans** verksamhet måste tryggas genom att utrymmesbehoven tillgodoses och frågan om huvudmannaskapet löses.
- ❑ **Folkhögskolan.** Den speciella "folkhögskoleideologin" skall värnas. Uppgiften att skapa en demokratisk och utvecklande miljö ställer stora krav på lärarna som bör få handledning i sitt arbete
- ❑ **Nya studielinjer som ger en "andra chans"** och som görs studiesocialt jämlika med yrkesstudier bör utvecklas.
- ❑ **För befolkningen i pensionsåldern** skapas nya inlärningsmöjligheter
- ❑ **Studier som befrämjar hantverksskicklighet** och uttrycksförmåga, också som en hobby. Övergång från hobbyverksamhet till företagsamhet stöds.